

ИНФОРМАЦИЈА

о стању малољетничке делинквенције на подручју града Зворник за 2021. годину

УВОД

Малолетничка делинквенција у строго правном смислу представља све видове понашања младих, старијих од четрнаест година а млађих од двадесет једну годину, који према закону спадају у кривична дела.

Поремећај понашања, васпитна запуштеност, субнормалне или неуобичајене личности, лоше друштвено понашање, асоцијалност, поремећај карактера, психопатска личност и примарни поремећај понашања синоними су за последицу неприлагођеног понашања са којим се неретко сусрећемо данас.

Поред стандардних узрока, који подстичу једног малолетника на криминалитет увек има своје специфичне корене који су везани за неку културну и друштвену средину. У складу са тим постоје средине у којима је друштвено (наравно не и законски) прихватљиво бављење одређеним криминалним радњама.

По важности не може се са сигурношћу утврдити који су најбитнији узрочници друштвено неприхватљивог понашања али то су: породица, школа и друштво. Негативан утицај комбинације ова три фактора доводи до делинквентног понашања малолетника особа.

Закон разликује три групе малолетника:

1. Млађи малолетници од 14 до 16 година
2. Старији малолетници од 16 до 18 година
3. Млађи пунолетници од 18 до 21 године.

Деца до четрнаесте године не подлежу кривичној одговорности. Веома важан податак у самој информацији како на локалном тако и на глобалном нивоу јесте све чешће вршење кривичних дела управо ове категорије деце које закон не препознаје као починиоце напред наведених дела. У складу са тим постоје „заговорници“ теорије да и деца млађа од четрнаест година треба да подлежу одређеној врсти кривичне одговорности.

Делинквенција је кршење одређених друштвених норми тј. све негативне диспозиције омладине за које су законом предодређене санкције. Константан бес, љутња и много пута поновљени неуспеси који доводе до агресије, а потом до делинквенције захтевају велику пажњу околине и стручњака као и напоран рад на сузбијању истих. У складу са напред наведеним акценат у раду са малолетницима треба да буде превенција и социјализација истих а само кажњавање треба да буде последњи начин сузбијања овог проблема.

Појам делинквенције може се посматрати у ужем и ширем смислу. Шири смисао овог термина подразумева кршење друштвених норми за која су законом предвиђене казне што ће рећи да у то спадају све негативне диспозиције омладине за које су предвиђене санкције. За ближе и додатније објашњење користи се дефиниција у ужем смислу, тачније делинквенција представља кршење законских прописа од стране непунлетних лица тј. подразумева све преступе омладине у које спада физичко насиље, крађе, провале, разбојништво, хулиганство као и остали облици испољавања девијантног понашања.

Један од првих корака ка самој малолетничкој делинквенцији јесте васпитна запуштеност. Под тим термином такође подразумева се облик учесталог девијантног понашања са таквим интезитетом да негативно делује прилагођавање тј. поткрепљује тешкоћу прилагођавања омладине. Утврђено је да лоше прилагођавање васпитно запуштене деце последица трајније а у неким случајевима и дубоке дисхармоније односа између њихове личности и средине у којој се налази.

УЗРОЦИ:

Када се дотакнемо самих узрока делинквентног понашања никада не можемо говорити о једном узроку па чак ни о једној врсти узрока. У зачетку саме науке постојале су и такве теорије. Ипак када говоримо о овом проблему говоримо о читавом комплексу узрока као и многобројним узрочно-последичним везама тј. сагледавање сплета околности са биолошко- психолошко-социјалног аспекта. **У савременом свету је прихваћено мишљење да не постоји тзв. Преступнички тип већ да је делинквент обично дете, неважно ког пола, које представља продукт своје средине и утицаја исте на његову личност тј. спој спољашњих и унутрашњих фактора.**

УТИЦАЈ ШКОЛЕ И ВРШЊАКА:

Школа и сама вршњачка група је један од веома битних чинилаца у развоју делинквентног понашања. Познато је да деца у школском узрасту посебно у вишим разредима много више времена проводе у школи него у самом породичном окружењу. У складу са самом чињеницом утицај истих је вредан пажње. Сматра се да 82% делинквентне деце има негативан став према школи и самом наставном особљу. Девијантно понашање код малолетника је настало због неког вида дискриминације у њиховој прошлости, те наставак тога само поспешује развој истог.

Како бивају изопштени и исмејани из друштва, почињу са још горим понашањем не би ли привукло пажњу својих другова. Како то често уроди плодом, они се онда повезују са другим малолетницима или врло често и старијим друштвом ван своје школе који имају сличне проблеме и на тај начин формирају и банде. Сама неблагоприятна реакција најпре наставног особља у многоне поспешују појаву делинквентног понашања.

УТИЦАЈ ПОРОДИЧНИХ ФАКТОРА:

Пресудан утицај на формирање личности има породица, тачније родитељи уз назнаку појединаца да рано детињство одређује личност одраслог човека. У прилог томе говоре статистички подаци који наглашавају да „растурање породице“, ванбрачно рођење, ниска школска спрема као и лоше здравствено стање родитеља, сиромаштво имају скоро исто пресудан значај у васпитној запустелости и малолетничком преступништву.

Живот у таквој средини свакако оставља дубок траг у развоју једног појединца и има негативне последице на формирање његове личности зато што породица а првенствено родитељи треба да буду основна, безусловна и најбитнија подршка и ослонац детету.

Општи породични контекст је повезан са социо материјалним осујећеностима и сиромаштвом. Девијантно понашање малолетника је на неки начин повезано са финансијском ситуацијом родитеља. За родитеље који имају мала примања, на шта се најчешће надовезују и остале животне тешкоће, бити родитељ у савременом свету није ни мало лак задатак.

Недостатак новца и материјална анксиозност представља одређени сплет узрока који доводе до породичних конфликта.

Сиромаштво није једини, нити главни узрок који доводи до овог проблема, али постоји јасна веза између која показује да услови социјалне немаштине имају значајан утицај на испољавање преступничког понашања.

Још један од узрока лошег породичног фактора на глобалном нивоу јесу психичке и физичке болести самих родитељ као и одсуство „родитељске топлоте“. Емотивно „хладни“ родитељи одгајају децу која услед недостатка емпатије буду склонија вршењу кривичних и прекршајних дела. Такође породице у којима постоји било која врста насиља постају један од погодних „тла“ за асоцијално понашање малолетника.

КАРАКТЕРИСТИКЕ МАЛОЛЕТНИХ ДЕЛИНКВЕНАТА:

Почетак самог делинквентног понашања веома често може да буде видљив и на најранијим узрастима самог детата. Физичке и психичке особине деце у периоду пре пубертета утичу на испољавање девијантног понашања а свакако најостљивији период емоционалног сазревања јесте доба адолесценције у којој се свака фаза одликује извесним психичким карактеристикама

Саме физичке карактеристике „делинквентне и неделинквентне“ деце се не разликују, те тражити „узрочност“ у њима у новијем научном истраживању нема смисла. Велики проценат деце која је испољавало асоцијално понашање је: мокрило у кревет, јављао се ноћни страх, фрасови и анемија.

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ПРИСТУП МАЛОЛЕТНИЧКОМ ПРЕСТУПНИШТВУ:

Како би у савременом начину живота наука била раме уз раме са децом неопходан је континуиран рад као и стално праћење и употребу савремених научних достигнућа. Сам рад подразумева мултиинституционални приступ самом проблему. Малолетници делинквентног понашања пролазе кроз евиденцију: Станице јавне безбедности, тужилаштва, суда, као и центра за социјални рад. Неопходно је по потреби и укључивање центара за заштиту менталног здравља.

Свака од ових институција и установа прати ову појаву са свог аспекта деловања и своје надлежности.

Веома важна чињеница у раду са малолетником а тиче се : процесуирања малолетника, саслушања, суђења и спровођења саме васпитне мере јесте искључивање медија поштујући тајност самог лица. На тај начин се малолетник штити од стигматизације и етикетирања. Сама стигматизација посебно у мањим срединама доводи до појаве учесталијег асоцијалног понашања те самим тим учесталим повратом у вршењу кривичних и прекршајних дела.

Центар за социјални рад има највећу улогу у раду са децом са проблемом у понашању. Сам рад се пре свега базира на: васпитно едукативни рад са малолетником, посете школи у циљу праћења похађања наставе и контроле оцена, посебан акценат је на савјетодавни рад са родитељима као најбитнијим чиниоцима у развоју детета и једном од главних извора подршке у социјализацији истих.

Сам процес захтева мултидисциплинаран приступ проблему који подразумева укључивање стручњака различитих профила: специјалних педагога, психолога, педагога, социјалних радника, дечијих психијатара и других.

АНАЛИЗА МАЛОЛЕТНИЧКЕ ДЕЛИНКВЕНЦИЈЕ ЗА 2021. ГОДИНУ:

Неопходно је истаћи да је претходна година као и сама 2020. година била у многоме специфична због самог стања узокованог вирусом „Covid 19“. Сама специфичност се пре свега угледала у постојању те праћењу „on line“ наставног програма. Сама појава је довела до „вишка“ слободног времена као и смањења самих обавеза малолетника. Прелазак на часове у трајању од двадесет минута није у многоме допринело повећању обавеза малолетника.

У 2021. години је евидентирано двадесет малолетника са различитим облицима делинквентног понашања. Дела која су чинили су: прекршаји у саобраћају четири малолетника (два малолетника управљање возилом пре стицања дозволе и два малолетника вожања нерегистрованог аутомобила), наношење телесних повреда шест малолетника од који су три лица узрасне доби испод четрнаест година, крађе два малолетника, поседовање и стављање у промет опојних дрога два малолетника, закон о граничној безбедности један малолетника и оштећење туђе ствари два малолетна лица и кривично дело кријумчарење два малолетна лица.

Због напред наведених кривичних и прекршајних дела по предлогу нашег Центра за социјални рад суд је изрекао: четири мере појачаног надзора Центра за социјални рад, три мере појачаног надзора родитеља, пет пута је изречена мера Опортунитета тј. обустављања поступка, два пута је изречена мера Судски укор а за остала дела суђење је или у току или је неколико пута одлагано из различитих разлога.

У два случаја биљежимо поврат тј поновно чињење кривичних дела од стране малелтника.

Починиоци су углавном лица између петнаест и осамнаест година, као и претходне године биљежимо чињење кривичних и прекршајних дела од стране деце до четрнаесте године живота које закон препознаје као кривично неодговорна лица. Истичемо да сва малолетна лица похађају школу. Један од основних разлога јесте скраћена настава и сам концепт „on line“ наставе. Оба начина похађања школе у многоме смањују обавезе малолетника а тиме и само проведено време у школи је доста краће него у регуларном похађању саме наставе.

Према територијалном критеријуму 40% малолетних делинквената долази из урбане средине док 60% долази из руралне средине. Према полу претходне године биљежимо и два случаја чињења кривичних дела од стране особа женског пола.

Када је у питању асоцијално понашање малолетника веома је важно истаћи да рад са њима и њиховим родитељима заузима посебно мјесто у раду Центра за социјални рад који им у тесној сарадњи са школама пружа адекватну стручну помоћ. У протеклој години заједно са школама праћена је и пружана стручна помоћ која је имала за основи циљ преваспитање и одвраћање од будућег делинквентног понашања. Тако је у протеклој години ова врста помоћи пружана за четрнаест ученика и њихових породица. Треба истаћи да у сам рад нису само укључивани малолетници који су били у сукобу са законом него и деца која су показивала асоцијално понашање а тиче се непоштовање кућног реда школе који се огледа у непохађању школе те непоштовању вршњака и наставног особља.

Малолетници се често одређују као друштвена група која се припрема за улазак у свет одраслих, односно они представљају онај део популације који се налази у процесу био-психо-социјалног развоја. Треба имати у виду да је друштво у коме живимо сиромашно, конфликтно и друштво које се већ дуги низ година налази у транзицији додајући на све то низак квалитет здравствене и социјалне заштите, доступност наркотика, изражене породичне проблеме у виду

нарушених породичних односа, чињенице да у нашем граду постоје објекти који раде до касно у ноћ и у којима малољетници имају могућност боравка и конзумације алкохолних пића као и многе друге проблеме схватићемо да рад са овом популацијом треба да буде приоритет свих адекватних институција.

ПРЕДЛОГ МЈЕРА:

1. Неопходно је перманентно радити на праћењу појаве делинквентног понашања, на нивоу општине ојачати сарадњу свих институција који се баве овом проблематиком. Посебан акценат ставити на породицу и школу гдје малољетници проводе највећи дио свог времена.
2. Планирати увођење социјалних радника у школе што би у великој мјери допринијело побољшању стања на плану откривања ризико породица и породичног третмана са истим.
3. Отварање васпитних центара који су предвиђени законом који би имали за циљ да малолетник озбиљније схвати вршење кривичних дела а такође би исто утицало да малолетник своје „ваншколско време“ уз стручан надзор квалитетније искористи.
4. Укључивање деце у ваншколске активности те квалитетно искористити слободно време, обезбеђивање истих за маргинализовану децу и њихове породице.
5. Инспекцијски органи и полиција да појачају контролу око точења алкохолних пића малољетницима,
6. Строго кажњавање пунољетних лица која подстичу или непосредно са малољетницима учествују у извршењу кривичних дјела.
7. Спровођење закона а који се тиче забране учествовања малолетника у играма на срећу.

ОБРАЂИВАЧ
ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ЗВОРНИК

ПРЕДЛАГАЧ
ГРАДОНАЧЕЛНИК